

Zamenspraak tusschen twee vrienden, over de wedergeboorte, of vernieuwing van hart en wandel

<https://hdl.handle.net/1874/351451>

glee. 2
ZAMENSPRAAK

TUSSCHEN

TWEE VRIENDEN

OVER DE

WEDERGEBOORTE,

OF VERNIEUWING VAN HART EN WANDEL.

Gevolgd naar het Engelsch.

VIJFDE DRUK.

TE ROTTERDAM,

bij M. WIJT & ZONEN,

Drukkers van het Nederlandsche Zendinggenootschap.

1834

No. XIV.

NAMEN EN PLAK

TORRENT

TWEE VRIJDE

OVER DE

IN NEDERGERBOORT

DE VERHOUDING VAN HANT EN WANDER

Gevoel naar het Engelsch

ALERE DEE

DE WIT & ZONNE

DE WIT & ZONNE

DE WIT & ZONNE

DE WIT & ZONNE

XII

VOORBERIGT.

Gecommitteerden van het Nederlandsche Zendinggenootschap, tot het opstellen, verzamelen en uitgeven van kleine Stukjes, ter bevordering van Evangelische kennis en godzaligheid, ook bij mingeoefenden; — namelijk:

R. J. VAN DER MEULEN, B. VAN MARKEN,
J. CLARISSE, A. L. M. Phil. et Theol. Doct.
en Prof., A. DE VRIES, L. EGELING,
J. G. VORSTMAN, R. ADRIANI, *Predikanten te*
Amsterdam, Hoorn, Leyden en Rotterdam;

overeenkomstig hun ambt en hunne bediening, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen landgenooten aan; erkennende intusschen geene uitgave voor echt, dan welke door eenen hunner, of door de drukkers dezes, onderteekend is.

M. Wijn Stonen

Karel. Waarde vriend! ik ben verblijd u te ontmoeten. Ik vreesde dat gij ziek of dood waart, terwijl ik u altijd miste op de plaatsen van vermaak, waar wij elkander gewoon waren aan te treffen. Wat heeft u daarin belet?

Hendrik. Ik ben, Gode zij dank! zeer welvarende, maar ik heb mij van mijne vorige vermaken geheel onthouden, uit overtuiging van de ijdelheid en het gevaar, dat ik daarin ontdekte. Ik wensch thans mijnen tijd nuttig te besteden.

Karel. Hoe? ik hope immers niet, dat gij een dweeper zijt geworden.

Hendrik. Neen vriend! geen dweeper, maar ik heb anders leeren denken over God en Zijne dienst, en het *ééne* noodige gaat mij nu meest ter harte.

Karel. Wat beoogt gij met dat *ééne* noodige? Is dat niet de geldwinning?

Hendrik. Ik bedoel de zorg voor mijne redelijke en onsterfelijke ziel, in tegenstelling van de buitensporige zorg voor het lichaam. Ik gevoel nu eene innige schaamte, zoo dikwijls ik gedenk aan mijne voorgaande ijdelheid en zorgeloosheid.

Karel. Gij denkt al te laag over uzelfen. Gij waart altijd een goed christen. Ik weet:

gij gingt nu en dan ter Kerk, en ook, zoo ik mij niet bedrieg, wel eens aan het Avondmaal. Ook ben ik menigmaal getuige geweest van uwe liefdadigheid. Ik geloof: gij had een zoo goed hart, als maar weinigen in de wereld.

Hendrik. Ik had inderdaad de gedaante der godzaligheid; maar hare kracht verloochende ik. Thans ben ik ten volle verzekerd, dat ware christelijke godsdienstigheid gansch iets anders is, dan ik te voren dacht.

Karel. Welk is nu uw denkbeeld van godsdienstigheid?

Hendrik. Ik denk dat deze eerst een begint neemt in de *wedergeboorte* of *nieuwe geboorte*.

Karel. (*Zijn hoofd schuddende*). Mijn waarde vriend! ik ben over u bezorgd. Gij hebt zeker met geestdrijvers omgegaan, en ik vrees, dat uw *hoofd* getroffen is.

Hendrik. Ja, en, gelijk ik hope, ook mijn *hart*. *Verandering van het hart* is hetgeen ik door *wedergeboorte* versta.

Karel. Ik bid u, *Hendrik!* laat ons deze onverstandige praat afbreken, en ik raad u, scheid u van stonden aan van die temende sijmelaars af, die uwe hersenen op hol brengen, en keer tot uwe vorige redelijke godsdienst en het blijde genot der onschuldige levensvermaken terug.

Hendrik. Laat mij toe, u vooraf eene vraag voor te stellen. Geloofst gij den Bijbel?

Karel. Waarom dit mij voorgesteld? Sprak ik dit ooit tegen? Ik erken: het lezen van sommige spotschriften bragt mij wel eens aan het wankelen, maar de wederleggingen van kundige lieden stelden mij weder te vrede, en ik ben volkomen overreed, dat de Bijbel het beste voorschrift van zedelijkheid in de geheele wereld is.

Hendrik. Ik verheug mij dit van u te mogen hooren. Ik werd ook wel eens een twijfelaar, wanneer ik sommigen, waarmede ik te voren verkeerde, op eene schertsende wijze deze of gene bedenkingen tegen den Bijbel hoorde inbrengen: dan ik ben nu volkomen overtuigd, dat de Bijbel van God is.

Karel. Wat boek nam uwe bezwaren weg?

Hendrik. De waarheid en goddelijkheid van den Bijbel werd door mijne ondervinding zoo krachtig bevestigd, dat ik niet langer twifelen kon. De beschrijving die ik in den Bijbel aantrof, van het menschelijk hart, en van de strafwaardige verkleefdheid van alle menschen, zoo als zij thans van natuur bestaan, aan zinnelijke dingen en vermaken, en hunne ingekankerde vijandschap tegen ware godsdienstigheid, vergeleken met hetgeen ik in mij zelve bevond, en de bewustheid van de billijkheid en nood-

zakelijkheid eener geheele verandering, in den Bijbel beweerd, strekten mij ten volledig betoog, dat de Bijbel van God afkomstig was, die alleen de harten en nieren der menschen doorgrondt. Mijn geloof aan den Bijbel is dus, van dag tot dag, versterkt door alles wat ik hoorde, zag en gevoelde. Zelfs de tegenstand van zondaren tegen den Bijbel bekrachtigt dit mijn geloof. En ik ben meer dan ooit verzekerd van de noodwendigheid eener *nieuwe geboorte*.

Karel. Ik wenschte wel eens te weten, op welk een bijzonder gezag dit uw vreemd gevoelen rust.

Hendrik. Op het hoogste gezag in de wereld, op een gezag, dat mijn vriend niet ligt zal durven tegenspreken; ik bedoel het gezag van onzen eerbiedwaardigen Zaligma-ker Jezus Christus. Gij herinnert u, buiten twijfel, wel Zijne zamenspraak met Nicodemus, eenen Joodschen Oversten, Joan. III.

Karel. Ik herinner mij eens gehoord te hebben eene predikatie over die woorden, die ik niet begrijpen kon, en daar ik hoorde dat de spreker een geestdrijver was, dacht ik er ook niet verder over na. Naderhand hoorde ik iemand in een gezelschap zeggen, dat de *wedergeboorte* niets anders was, dan de *christelijke waterdoop*. Toen liet ik vervolgens het doopboek op mijne geboorteplaats opslaan, en toen ik daaruit

vernam, dat ik gedoopt was, stelde ik mij ook gerust omtrent mijne *wedergeboorte*, ter tijd en plaats in de doopregisters aangeteekend.

Hendrik. Neen! niet alleen onze *doop*, maar vooral de *verandering van ons hart de wedergeboorte* daar bedoeld, en ik vertrouw, wildet gij mij met geduld hooren, ik zoude u hiervan ligt overtuigen.

Karel. Ik ben een vijand van twisten over godsdienstige onderwerpen; maar het geen gij beweert is van zulk eenen ernstigen aard, dat het eene bezadigde aandacht vordert; alleen moet ik u onder het oog brengen, dat ik mijn woord gegeven heb om van dezen avond een nieuw spel bij te wonen, en (*zijn horologie uittrekkende*) maar een half uur tijd over heb.

Hendrik. Ik zal u niet langer dan een kwartier ophouden; maar mogt ik u in het gewigt van het onderwerp doen inzien, en u de noodzakelijkheid dezer verandering doen opmerken, zoo durfde ik het ook wagen te verzekeren, dat men u in de comedie niet meer zal zien.

Karel. Gij moet niet denken mij te zullen bekeeren, want, gij weet wel, ik ben een vijand van alle dweeperij. Ga liever met mij, en laat uwe predikatie staan.

Hendrik. Vergeef mij, ik zal voortgaan. Val ik echter u te lastig, dan wil ik ophouden.

Karel. Ga voort, maar behartig de korthed.

Hendrik. Het geen Jezus *wedergeboorte* of *geboorte van boven*, en Joannes 1 Br. III: 9 *eene geboorte uit God* noemt, is hetzelfde, dat elders genoemd wordt een *overgang uit de duisternis in het licht*, *eene vernieuwing in den geest des gemoeds*. Geven deze uitdrukkingen niet iets meer te kennen, dan eenige uitwendige zedigheid, of eenige hartelooze betrachtingen van de uitwendige eredienst.

Karel. Misschien ja, wanneer zij toegepast worden op Joden en Heidenen, die overgingen tot het christendom; dan gij weet wel, dat wij alle christenen zijn.

Hendrik. In naam en belijdenis zijn wij het; maar hebt gij wel opgemerkt, dat Jezus zegt *geboren te worden uit water en Geest*? Dit laatste toont ons, dat het eene *inwendige verandering* is, en deze is even zoo noodzakelijk voor eenen naam-christen als voor eenen Turk. De Heilige Schrift, weet gij, spreekt van *Joden*, die het *in het openbaar*, of uiterlijk en in naam, en naar hunne belijdenis zijn, en van *Joden*, die het *in het verborgen*, of in den grond van hun hart en innerlijk zijn, Rom. II: 28, en ditzelfde mag ook van ons Christenen gezegd worden. In de godsdienst ziet God alleen op het hart. Zijne Wet beveelt ons, Hem lief te

hebben met geheel ons hart; en Zijn Evangelie dringt aan op een gelooven met ons gansche hart. En de groote belofte van het Nieuwe Verbond is een *nieuw hart* en een *nieuwe geest*. Geene uitwendige verandering in beschaving of belijdenis is hier genoeg. Ik weet het uit mijne voorgaande ondervinding, hoe dat men sommige ondeugden kan vermijden en sommige pligten betrachten, zonder eene korrel van ware godsdienstigheid te bezitten.

Karel. Hoe kan dat mogelijk zijn?

Hendrik. Ik zal het u verklaren. De begeerte, om onze gezondheid of om onze achting in de wereld te bewaren, vermag hier veel; en eene slaafsche vrees voor het eeuwig verderf vermag nog meer. Iemand zal ligt verscheidene godsdienstpligten waarnemen, hoe lastig zij hem ook vallen, in de hope van de straf der hel, door dezen weg, te zullen ontkomen, die hem ondragelijk voorkomt. — Maar ik wil nu bij mijne beschrijving der *wedergeboorte* nog bijvoegen, dat zij ook eene *geheele* verandering is. Sommige menschen hebben op zekere tijden, wel eens ernstige gedachten, en vatten goede voornemens op, en misschien werkt dit ook eene *gedeeltelijke* verandering in hun gedrag, die hunne vrees voor de straf lenigt. Bij anderen is de verandering, die men bij hen opmerkt, een louter uitwerksel van

hunne toenemende levensjaren, van verandering in hunne ligchaamsgesteldheid en hunne betrekkingen en levensomstandigheden. Ook worden sommige pligten van de godsdienst en zedelijkheid door hen dikwerf uitgeoefend, om, als het ware, eene schavergoeding te zijn voor eenige ondeugden, waaraan men steeds verkleefd blijft. Zoo zal men, ouder wordende, meer bezadigd zijn, en de ontuchtige zijne vorige zonden niet meer bedrijven kunnen. Zoo gaat men wel eens ter kerk, ten Avondmaal, geeft men aalmoezen, leest men in den Bijbel, om daardoor goed te maken, hetgeen men misdreven heeft.

Karel. Maar ik bid u, welk is toch het oogmerk dezer krachtige verandering?

Hendrik. Zij bedoelt het verloren beeld van God in de ziel te herstellen, en daardoor den mensch tot de hoogste gelukzaligheid op te leiden. — Alles was in den beginne gewrocht, om Gods eer te verbreiden; maar de mensch, zooals hij thans van natuur bestaat, beoogt dit niet: hij leeft naar zijn eigen goeddunken, zoo wel ten aanzien van zijne bezigheden en vermaken, als ten aanzien van de godsdienst, en de pligten, welke hij zijnen naasten schuldig is; hij doet van dat alles zoo veel; en op die wijze, zoo als het hem behaagt, zonder naar den wil van God te vragen, en zijne eer te bedoelen. Godsdienst is voor hem

geen lust of voedsel, maar eene onsmakelijke artsenij, die hij nu en dan inneemt, om de pijnlijke steken van zijn geweten te verligten. Maar de vernieuwde mensch stelt de gunst van God boven alle vermaak, vindt zijn grootste genoegen in het dienen van God, zoekt alles wat hij doet, naar den wil van God te rigten, en langs dien weg op te wassen in de liefde tot God boven alles, en tot den naasten als zichzelf.

Karel. Wel! uw bericht dat gij mij geeft van de *wedergeboorte*, komt mij beter voor, dan ik verwacht had, en verondersteld, dat het gegrond is, zoo bid ik u, zeg mij, *hoe* dezelve in ons wordt *voortgebragt*.

Hendrik. Misschien zal ik u te lang ophouden. Gij moest naar de comédie gaan. Laat mij alleen deze vraag u doen: of, welke genoegens dit spel u ook naar uwe verbeelding verschaffen mag, of het eenigzins gerigt is om de gesteldheid, die ik u aangeprezen heb, te hevorderen, en of hetzelfde niet veel eer strekt om alle indrukse- len van dit zoo belangrijk onderwerp uit te wroeten?

Karel. Om openhartig te zijn — ik moet dit laatste toestemmen, en, daar ik mij geneigd gevoel, om over dit onderwerp waarover wij handelen, met meer bedaardheid na te denken, zoo wil ik mijn voorgestelde vermaak varen laten, en verzoek u om voort te gaan.

Hendrik Ik bedank u. Ik vertrouw: gij zult het verlies van uw begunstigd genoegen u niet beklagen. Wilde de Almagtige mijne pogingen tot bevordering van uw heil begunstigen, zoo zoudet gij en uw vriend te zamen stof hebben, om ons eeuwig daar over te verblijden. Ik zal daarom u nu verder onder het oog brengen, dat in die verandering van 's menschen hart en wandel, ook eene overtuiging van iemands zonde en gevaar plaats heeft. — Hij leert God in Zijne hoogheid, heiligheid en beminnenswaardigheid kennen — hij gevoelt, hoe hij, als een afhankelijk en beweldadigd schepsel, en vooral als een gedoopt christen-belijder ten duurste was verbonden om voor God en den Verlosser te leven; en nu op zijn gedrag voor God en menschen, vooral op de booze gesteldheid van zijn hart nadenkende, gevoelt hij zich diep schuldig, ondankbaar, trouweloos en verdoemeniswaardig voor God te zijn — hij is deswegens bedroefd, dat hij tegen zulk een heerlijk en liefdevol God, tegen zulk eenen dierbaren Zaligmaker gezondigd, en van dezelve zich afgekeerd heeft; hij beschouwt en erkent zich dus als een schuldig schepsel, als een verloren zondaar.

Karel. Zoudt gij denken, dat zulke inzichten voor *alle* menschen noodzakelijk zijn, zoo wel voor deugdzamen en beschaafden, als voor ondeugenden en goddeloozen?

Hendrik. Ja voor allen, zonder eenige uitzondering. *Dat alle mond gestopt worde en de gansche wereld voor God verdoemelijk is.* Rom. III: 19.

Karel. Maar ik zoude vreezen, zulke sombere denkbeelden bij mij te laten huisvesten; leiden zij den mensch niet tot wanhoop en uitzinnigheid?

Hendrik. Geenszins. Zij zijn juist geschikt, om ons voor te bereiden tot den ontvangst van het Evangelie der zaligheid, en tot het genot van de onuitsprekelijke rust en vrede der ziele, die het geloof in Jezus Christus ons aanbrengt.

Karel. Zulke Godsdienstige gevoelens zijn mij ten eenemaal vreemd; maar ik ben een voorstander van *zedelijkheid*, en ik zoude gaarne willen weten, in welk een verband deze uwe geestelijke denkbeelden staan met een goed leven, hetwelk boven alles het voornaamste is naar mijne gedachten, daar het eindelijk geheel op aankomt.

Hendrik. Wanneer hun *hart* zal veranderd zijn, zal de verandering van het *leven* van zelve volgen, en *heiligheid*, welke de zedelijke beschaving in zich sluit, maar verre te boven gaat, zal haar eigenaardig gevolg zijn. De waarheid der zaak komt in het kort hier op uit. Wie uit God geboren wordt, die openbaart zijne verandering door een nieuw levensgedrag. Deze nieuwe leer, zoo als gij

ze noemt, leert ons, om, met *verzaking van alle godeloosheid, en wereldsche begeerlijkheden, matig, regtvaardig en godzalig te leven, in deze tegenwoordige booze wereld*, Tit. II: 12.

Karel. Maar hoe kunnen uwe denkbeelden zulk eenen magtigen invloed uitoefenen op uw gedrag?

Hendrik. Voor zoo ver de neiging van ons hart de beschouwing van het verstand volgt, zal ook iemands gedrag beantwoorden aan zijne begrippen. Daar ik nu de wereld beschouw als voorbijgaande, zoo kan ik 'er onmogelijk het hart meer aan geven, daar ik God aanmerk als het hoogste goed, moet ik Hem boven alles zoeken, daar ik mij zelve heb leeren kennen als in gevaar, word ik aangespoord om te werken en te bidden, en zoo gaat het met al wie uit God geboren is, hij beschouwt God, zichzelf, de wereld, Jezus Christus en zijne voorschriften anders, dan de menschen gewoonlijk doen, en daarom is hij ook gansch anders werkzaam.

Karel. Ik gevoel, dat, als uwe beschrijving van een *nieuw schepsel* gegrond is, ik geheel verkeerd gesteld ben.

Hendrik. De ontdekking, dat uwe gesteldheid verkeerd is, is de eerste weg om regt gesteld te worden. Laat dit u dus niet ontmoedigen, de verandering, welke bij den wedergeborenen plaats heeft, strekt zich uit

over zijn geheel karakter. bestaan en gedrag. Liefde tot God en dankbaarheid aan Hem is in zijn hart geworteld, en wordt het groot beginsel van alle bedrijven.

Het is niet enkel erkentenis van vele onverdiende weldaden aan zijnen goedertierenen Weldoener, in het dagelijksche leven, maar boven al een innig gevoel van zijne verregaande en onoverzienelijke verplichting aan den Zaligmaker, die hem vrijwillig lief had, en met zijn eigen bloed wiesch van alle zijne zonden. Dit sluit ook duidelijk in, en zal voorzeker voortbrengen eene oprechte en vurige liefde tot zijne mede-natuurgenooten. Zijn het onbekeerde zondaars, de liefde tot God, welke hem vervult met smart en leed over zijne eigene zonden, vervult hem ook met eene blakende begeerte tot dezer ontdekking en behoudenis. Zijn het brave menschen, deze zijn met hem vereenigd door de sterkste liefdebanden, en zij beminnen de een den anderen met een zuiver en teeder hart.

Karel. Als dit waarheid is, moet uwe Godsdienst veel beter geaard zijn dan ik verwachtte.

Hendrik. Dit mijn vriend! is een beknopt overzicht van dit allerbelangrijkst onderwerp, waaromtrent elk en een ieder met de grootste deelneming verkeerden moest. Laat mij maar alleen deze waarheid nog eens herhalen,

en wilde God almachtig door zijnen Heiligen Geest dezelve op uw hart drukken! *ten zij iemand wedergeboren worde, hij kan in het Godsrijk niet ingaan.* Bij God is geene aanneming des persoons, of iemand hoog of laag geboren, rijk of arm, geleerd of ongeleerd is, een christen of iets anders heet, zoo hij niet hernieuwd is door de werking van den Heiligen Geest, hij is een kind des toorns, en, sterft hij in dien stand, hij gaat in het eeuwig verderf.

Karel. Mijn waarde vriend! ik twijfel niet aan uwe opregtheid in den ijver, dien gij betoond hebt, om mij van de gegrondheid en het belangrijke van uwe denkwijze te overtuigen. De leer, door u voorgesteld, doet zich nogtans zoo nieuw aan mij voor, dat ik er mij niet zoo van stonde aan mede vereenigen kan. Dit evenwel moet ik belijden: zij verdient alle mijne aandacht.

Hendrik. Ik bedank u voor uwe opregtheid, en ik wil gaarne mij verder ter eeniger tijd met u inlaten. Alleen dit verzoek ik: beschouw dit onderwerp *met betrekking tot u zelve*, en overweegt ernstig, of gij eenige eigene kennis hebt van zulk eene verandering in uw eigen hart en bestaan. Bedenk ernstig, mijn waarde *Karel!* wij naderen van dag tot dag het graf, en dan is onze stand bepaald, zonder uitzigt op eenige verandering. Het is dus de onredelijkste zaak ter

wereld, in onzekerheid daaromtrent te willen voortleven, of wij op den weg zijn naar den hemel, of het verderf, en of wij eeuwig verkeeren zullen met de heilige Engelen in den staat der gelukzaligheid, of met de Duivelen in eenen stand van de naarste wanhoop en rampzaligheid. Geen ding daarom kan meer onze aandacht waardig zijn, dan onbevooroordeeld onderzoek te doen naar ons tegenwoordig bestaan. Hebben wij reden te besluiten op goede gronden, dat wij met God bevredigd zijn, welk eene uitnemende bron van vreugde en troost! Dan, zoo niet, er behoort geen tijd verspild te worden om dit verderf, aan welks uitersten rand wij duizelen, met alle haast te ontvlieden.

Karel. Wat raad zoudt gij hem geven, die tot nog toe alle reden heeft om te denken, dat zijn stand nog hoogst gevaarlijk is? Kunt gij hem ook nog eenig uitzigt op zijne redding aan de hand geven?

Hendrik. God zij gedankt! Zijn Evangelie is vol van allerlei moedgevende redenen voor wederkeerende zondaars, en voor berouwhebbende snooden. Ik beveel u in het bijzonder aan, God veel in Jezus naam in het eenzame te bidden, en daarin als met onbeschaamdheid, aan te houden. *Zoekt den Heer, terwijl hij (nog) te vinden is, roept Hem aan, terwijl Hij nabij is. De goddelooze man verlate zijnen weg, en de onregt-*

vaardige zijne gedachten en bekeere zich tot den Heere, zoo zal Hij zich zijner ontfermen, en tot onzen God, want Hij vergeeft menigvuldiglijk. Jes. LV: 6, 7. Jezus Christus kan volkomen zalig maken allen, die door Hem tot God gaan. Hebr. VII: 25. Vlied tot Hem, en gij zult zalig worden. Er bestaat geene zonde zoo snood, of het bloed van Jezus Christus kan dezelve uitwischen. Er is geen slaaf des Satans zoo zwaar geketend, of de Heiland kan hem vrijmaken. Lees veel uwen Bijbel, met een eerbiedig en biddend hart, bijzonder die plaatsen, waarin Jezus Christus in alle Zijne voortreffelijkheid en beminnelijkheid wordt voorgesteld, en ik houde mij verzekerd, dat de tijd komen zal, waarin gij zeggen zult: *Al het oude is voorbij gegaan, en alles is nieuw geworden.*